

دلی شوریده شکلی بی قراری
 دلی کسو از خدا شرمی ندارد
 بخون اغشته سودا مزاجی
 مشقت خدائۀ عشق آشیانی
 سیه روئی پریشان رزگاری
 همیشه در بلای عشق مقفون
 درون خویش دایم ریش خواهد
 ز دست این دل دیوانه مستم
 دلی دیوانۀ اشفته کاری
 ز روی خلق از روی ندارد
 کهن بیمار عشقی بی علاجی
 محبت نامۀ بی دود مانی
 چو زلف دلبران اشفته کاری
 سرا پای وجودش آطرۀ خون
 بلا هر چند بندش خواهد
 درون سایه دشمن میپرستم

(عقیده ژان ژاک روسو)

◀ بقیه از نمرات قبل ▶

باندازه که آسایش طلبی در زندگانی بیشتر و صنایع کامل تر و
 تجمعات منبسط تر و زیاده تر میشود رغابت و شهامت حقیقی
 ست تر و زبون تر و فضائل سلحشوری و حسن جهانبگیری
 ضعیف تر خواهد شد .
 و این نیز یکی از آثار علوم و صنایع است .
 وقتی گوتها (Gothes) یونان را زیر و زبر میکردند
 کتاب خانه های نفیس آنها از حریق آتش بیداد باین سبب محفوظ
 ماند که یکی از آنها گفت : این کتابخانه ها را برای تشوین دشمن
 بگذارید تا بمطالعۀ آن مشغول شده از عملیات نظامی باز مانده
 سرگرم مشغله بیکاران و گوشه نشینان گردند .

شارل هشتم بدون اینکه تقریباً در مقابل دشمن شمشیری از خلاف یکصد یک روز خود را مالک ایالت تسکان و سلطنت ناپل دید .

در باریان و محارم او این مظفریث غیر مترقبه را از آن دانستند که شهزادگان و نجیبای ایتالیا بواسطه اشتغال بتحصیل علوم و تکمیل فنون و مشاعره و مناظره از ورزش های بدنی و تقویت پیه باز مانده و در میان آنها شجاعان دلیری که بتوانند با رشادت نظامی از سیلاب قعون دشمن جلو گیری کنند یافت نمیشد .

مونتینی Montaigne این مرد حساس فکور بعد از اقل فقرات مزبوره میگوید : فی الحقیقه در این میدان جنگ که عبارت از مبارزه حیاتی است تمام این حکایات و امثال آنها بمانی نهباند که تحصیل علوم برای رام کردن طبیعت و ضعیف کردن جرأت و کم کردن شهامت و رشادت مؤثر تر است تا برای استحکام و تقویت آنها ، اهالی روم مقرر و مقررند که از روزیگ بساختن پرده های

الوان و تصویر های ظریف و ظرفهای مذهب و تحصیل صنایع مستظرفه شروع کردند شعله رشادت و حرارت سلحشوری در میان آنها خاموش و خام قضیلت از لوح خاطر آنها محو شد . و چون سر نوشت این مملکت چنین رفته بود که همیشه اعمالش سر مشق تمام ملل و اهالی آن پیش رو قافله تمدن باشد تربیت و تشویق مدیسیس ها Medicis (طایفه از سلاطین ایتالیا بودند که در فلورانس سلطنت کرده و آنها را حامی علوم و مروج صنایع میدانند)

و ترتیب و تنظیم علوم و صنایع در زمان آنها افتخار و شهرتی را که مردمان جنک جو و دلیران قوی پنجه ایتالیا در مدت چندین قرن تحصیل کرده بودند مجدداً در سقوط ابدی انداخت .

جمهوریهای قدیم یونان با آن انوار عقل و درایتی که از ناصیه قوانین و تعلیماتشان میدرخشید رهایی خود را از اموختن پیشه های بی زحمت و حرفه های راحت طلبی جداً منع کرده بودند . و میگفتند با اندازه که بدن ضعیف و قوای جسمانی دچار تنبلی و سستی شود قوت روح و قدرت نفس ضعیف و کاهیده خواهد شد .

فی الحقیقه اشخاصی که در طلب کوچکترین حاجت وامانده و خسته شده و بواسطه تصادف با اندک زحمتی از کار باز می مانند چگونه میتوانند با کرسنگی و تشنگی و خستگی و خطرات حتی مرگ مقابل شوند ؟

سربازانی که بهیچوجه با اقدامات خطرناک عادت نکرده و سرد و گرم روزگار را نخشیده اند با کدام جرأت و جسارت می توانند کار های پر زحمت و رنج مسافرت و مقابله با تیر بلا را تحمل کنند ؟

در تحت فرمان صاحب منصبانی که از غایت تن پروری تاب اسب سواری هم ندارند با کدام جرأت و جسارت می توانند قدمهای منظم بر داشته اوامر نظامی را اجرا نمایند ؟

بهراتپ شهامت و شجاعت این سربازان جدید که با يك نظم

و دیسپلین علمی بار آمده اند عجالتاً اعتراضی ندارم : زیرا که این صفات باید در میدان جنگ دشمن و هرصه خون ریز قتال معلوم شود ؛ ولی از حالا میتوان با حدس قهیمه که این ظریف طبعان در موقع لزوم چگونه میتوانند مشتقهای طاقت فرسا وحدت اختلاف تصور و سرما و گرمای آن را تحمل کرده در مقابل آب و هواهای نامازگار مقاومت و بردباری بخرج دهند :

اندکی گرمی آفتاب یا سردی برف یا محرومیت از آذوقه در مدت قبل برای منلاشی کردن بهترین و منظم ترین قشون ما کافی است .

ای دلبران نامدار ، ای نظامیان غیور ، این حقیقت تلخی را که تا کنون کوشش شما نشنیده و هیچوقت کسی جرأت اظهار آن را نداشته اینده از زبان من تحمل کنید .

شما دلبرد ، من میدانم ، و فرضاً فتوحات آینهبال درکان Canne و در تراژیدن Tragsgméne بدست شما واقع شده باشد یا قبصر با دست شما از روبیکون Robicon عبور نموده و خدمات شایانی بمملکت خود کرده باشد ، ولی با امثال شما نه از یکی سلسله جبال آلپ را درنوردیده و نه دیگری اجساد شما را مقهور و مغلوب ساخت .

قط زدن و خوردن ، کشتن و گفته شدن ، اسباب فتح و پیروزی نیست ؛ بلکه برای صاحب منصبان زیر دست بزرگ علم مبارزه و نقشه پیشرفت فتوحات يك قرهه موهوبی است .